माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांच्या सर्जनशीलतेचा बुद्धिमत्ता, अध्ययन शैली आणि समस्या विमोचन क्षमता या संदर्भात अभ्यास.

✵ संशोधक ✵
गजानन मुरलीधर खेकाडे
एम. ए.,एम.एड्. नेट व सेट (शिक्षणशास्त्र), सेट (अर्थशास्त्र)
पीएच.डी. (शिक्षणशास्त्र)
आर.सी.पटेल शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय,शिरपूर जि.धुळे

✵ मार्गदर्शक ✵

प्राचार्य डॉ. डी.ए.सूर्यवंशी
(एम.ए., एम.एड., पीएच.डी., पी.जी.डी.टी.ई.)
आर. सी. पटेल शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय शिरपूर, जि धुळे

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव
२०१६

SES R.C. Patel

संशोधनाचे शीर्षक- माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांच्या सर्जनशीलतेचा बुद्धिमत्ता, अध्ययन शैली आणि समस्या विमोचन क्षमता या संदर्भात अभ्यास.

समस्या विधान

१. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनीची सर्जनशीलता, बुध्दिमत्ता, अध्ययनशैली आणि समस्या विमोचन क्षमता यात फरक आहे का?

२. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनीची सर्जनशीलता, बुध्दिमत्ता, अध्ययनशैली आणि समस्या विमोचन क्षमता यात फरक आहे का?

३. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनीची सर्जनशीलता, बुध्दिमत्ता, अध्ययनशैली आणि समस्या विमोचन क्षमता यात फरक आहे का?

४. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनीची सर्जनशीलता, बुध्दिमत्ता, अध्ययनशैली आणि समस्या विमोचन क्षमता यात सहसंबंध आहे का?

५. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनीची सर्जनशीलता, बुध्दिमत्ता, अध्ययनशैली आणि समस्या विमोचन क्षमता यात सहसंबंध आहे का?

६. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनीची सर्जनशीलता, बुध्दिमत्ता, अध्ययनशैली आणि समस्या विमोचन क्षमता यात सहसंबंध आहे का?

संशोधनाची उद्दिष्टे

प्रस्तुत संशोधनात संशोधकाने खालील उद्दिष्टे निश्चित केलेली आहेत.

१ माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनीची सर्जनशीलता, बुध्दिमत्ता, अध्ययनशैली आणि समस्या विमोचन क्षमतेचा अभ्यास करणे.

२ माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनीची सर्जनशीलता, बुध्दिमत्ता, अध्ययनशैली आणि समस्या विमोचन क्षमतेचा तुलनात्मक अभ्यास करणे.

३ ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनीची सर्जनशीलता, बुध्दिमत्ता, अध्ययनशैली आणि समस्या विमोचन क्षमतेचा तुलनात्मक अभ्यास करणे.

४ शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनीची सर्जनशीलता, बुध्दिमत्ता, अध्ययनशैली आणि समस्या विमोचन क्षमतेचा तुलनात्मक अभ्यास करणे.

५ माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनीची सर्जनशीलता, बुध्दिमत्ता, अध्ययनशैली आणि समस्या विमोचन क्षमता यातील सहसंबंधाचा अभ्यास करणे.

SESP R. C. Patel College of Education, Shirpur

६ ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनीची सर्जनशीलता, बुध्दिमत्ता, अध्ययनशैली आणि समस्या विमोचन क्षमता यातील सहसंबंधाचा अभ्यास करणे.

७ शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनीची सर्जनशीलता, बुध्दिमत्ता, अध्ययनशैली आणि समस्या विमोचन क्षमता यातील सहसंबंधाचा अभ्यास करणे.

परिकल्पना

१. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या सर्जनशीलतेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

२. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या बुध्दीमत्तेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

३. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या अध्ययनशैलीच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

४. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या समस्या विमोचन क्षमतेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

५. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या सर्जनशीलतेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

६. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या बुध्दीमत्तेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

७. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या अध्ययनशैलीच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

८. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या समस्या विमोचन क्षमतेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

९. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या सर्जनशीलतेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

१०. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या बुध्दीमत्तेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

११. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या अध्ययनशैलीच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

SES R.C. Patel College of Education, Shirpur

१२. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या समस्या विमोचन क्षमतेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

१३. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व बुध्दीमत्ता यांत सार्थक सहसंबंध आढळून येत नाही.

१४. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व अध्ययनशैली यांत सार्थक सहसंबंध आढळून येत नाही.

१५. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व समस्या विमोचन क्षमता यांत सार्थक सहसंबंध आढळून येत नाही.

१६. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व बुध्दीमत्ता यांत सार्थक सहसंबंध आढळून येत नाही.

१७. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व अध्ययनशैली यांत सार्थक सहसंबंध आढळून येत नाही.

१८. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व समस्या विमोचन क्षमता यांत सार्थक सहसंबंध आढळून येत नाही.

१९. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व बुध्दीमत्ता यांत सार्थक सहसंबंध आढळून येत नाही.

२०. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व अध्ययनशैली यांत सार्थक सहसंबंध आढळून येत नाही.

२१. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व समस्या विमोचन क्षमता यांत सार्थक सहसंबंध आढळून येत नाही.

संशोधन पध्दती - प्रस्तुत संशोधनात माध्यमिक शाळेतील एकूण १२१२ विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता, बुद्धिमत्ता, अध्ययनशैली व समस्या विमोचन क्षमता याविषयी सद्यस्थिती जाणून घ्यावयाची असल्याने, तसेच ही माहिती विविध प्रश्नावल्यांच्या साहाय्याने संकलित करावयाची असल्याने, सद्यस्थितीवरून निष्कर्ष मांडावयाचे असल्याने संशोधकाने वर्णनात्मक संशोधन पद्धतीतील सर्वेक्षण-सहसंबंधात्मक संशोधन पद्धतीचा अवलंब केला आहे.

जनसंख्या- प्रस्तूत संशोधनासाठी धुळे जिल्ह्यातील शिरपूर, शिंदखेडा, साक्री व धुळे या चार तालुक्यातील माध्यमिक शाळांमधील इयत्ता ९ वी च्या वर्गातील २४२५२ ऐवढी विद्यार्थी व विद्यार्थीनी संशोधनाची जनसंख्या म्हणून निश्चित केली होती.

SES R.C. Patel College of Education, Shirpur

न्यादर्श- प्रस्तूत संशोधनासाठी धुळे जिल्ह्यातील शिरपूर, शिंदखेडा, साक्री व धुळे या चार तालुक्यातील माध्यमिक शाळांमधील इयत्ता ९ वी च्या २४२५२ विद्यार्थ्यांच्या जनसंख्येतून ५ टक्के म्हणजे १२१२ विद्यार्थ्यांची निवड स्तरीत यादृच्छिक नमुना निवड पध्दतीने केली

संशोधनाची मापन साधने:

१. सर्जनशीलता चाचणी: प्रस्तुत संशोधनात माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांच्या सर्जनशीलतेचे मापन करण्यासाठी संशोधकाची स्वनिर्मित सर्जनशीलता कसोटीचा अवलंब केला आहे.

२. बुध्दिमापन चाचणी: माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांचे बुध्दिमापन करण्यासाठी आर.के. ओझा व राय चौधरी यांनी प्रमाणित केलेली Verbal Intelligence test (शाब्दिक बुध्दिमापन कसोटी) चा अवलंब केला आहे.

३. अध्ययनशैली शोधिका: माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांच्या अध्ययनशैलीचा शोध घेण्यासाठी करूणा शंकर मिश्रा यांनी प्रमाणित केलेली Style of Learning Invenotry (अध्ययनशैली शोधिका) चा अवलंब केला आहे.

४. समस्या विमोचन क्षमता चाचणी: माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांच्या समस्या विमोचन क्षमतेचा शोध घेण्यासाठी एल. एन. दुबे यांनी प्रमाणित केलेली Problem Solving Ability Test (समस्या विमोचन क्षमता चाचणी) चा अवलंब केलेला आहे.

निष्कर्ष

१. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या सर्जनशीलतेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येतो.

२. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या बुध्दीमत्तेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येतो.

३. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या अध्ययनशैलीच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येतो.

४. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या समस्या विमोचन क्षमतेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येतो.

५. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या सर्जनशीलतेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

६. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या बुध्दीमत्तेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

SES R.C. Patel College of Education, Shirpur

७. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या अध्ययनशैलीच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

८. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या समस्या विमोचन क्षमतेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येत नाही.

९. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या सर्जनशीलतेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येतो.

१०. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या बुध्दीमत्तेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येतो.

११. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या अध्ययनशैलीच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येतो.

१२. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांच्या समस्या विमोचन क्षमतेच्या मध्यमान गुणांकात सार्थक फरक आढळून येतो.

१३. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व बुध्दीमत्ता यांत धन सहसंबंध आढळून येतो.

१४. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व अध्ययनशैली यांत धन सहसंबंध आढळून येतो.

१५. माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व समस्या विमोचन क्षमता यांत धन सहसंबंध आढळून येतो.

१६. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व बुध्दीमत्ता यांत धन सहसंबंध आढळून येतो.

१७. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व अध्ययनशैली यांत धन सहसंबंध आढळून येतो.

१८. ग्रामीण भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व समस्या विमोचन क्षमता यांत धन सहसंबंध आढळून येतो.

१९. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व बुध्दीमत्ता यांत धन सहसंबंध आढळून येतो.

२०. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व अध्ययनशैली यांत धन सहसंबंध आढळून येतो.

२१. शहरी भागातील माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांची सर्जनशीलता व समस्या विमोचन क्षमता यांत धन सहसंबंध आढळून येतो.

SFS R.C. Patel College of Education, Shirpur